

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ПІД ЧАС МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА В УМОВАХ РЕЛОКАЦІЇ

Василь ГАБОВДА

студент 1 курсу магістратури юридичного факультету

Науковий керівник: Наталія ПЕТРЕЦЬКА

кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права

та порівняльного правознавства юридичного факультету

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

Оцінка впливу на довкілля в умовах релокації підприємств, надмірної містобудівної діяльності необхідна, щоб забезпечити стабільний розвиток і зменшити негативний ефект на нашу регіональну екологію, які можуть виникнути внаслідок концентрації підприємств, населення, недотримання норм містобудівної діяльності. Такий моніторинг дозволяє ще на кроках планування, стратегії дослідити ризики, такі як забруднення ґрунтів, водних систем, повітря, порушення біорізноманіття, і створити превентивні дії для нейтралізації або уникнення таких ризиків.

Переміщення на захід і в центр через війну розширює проблематику впливу на довкілля. Для оцінки впливу на довкілля запропоновано відзначати не лише масовість промислових відходів, а також потрібно ретельно планувати міста – створювати зелені зони, транспортну інфраструктуру в умовах релокації. Це багаторівневі кроки, які би збалансували одночасно як економіку так і екологічну ситуацію ¹.

Сьогоднішня система містобудівної діяльності, включно з ОВД на етапі проектування, не може задовільнити ефективного оцінювання екологічним загрозам, особливо коли концентрація бізнесів в умовах релокації стає дедалі більшою, а також проблеми із зеленими зонами, будування без ефективного просторового розвитку ².

Загострюємо увагу на системах, які, на нашу думку, будуть під загрозою в наслідок «неадекватно великої» концентрації підприємств у регіонах, а також при недотриманні умов містобудівної діяльності, а також архітектурної діяльності, зокрема: 1) якість повітря; 2) водні екосистеми; 3) земельні ресурси, а також ґрунти. Здійснення оцінки

¹ Ковалишин В.Р. Вплив релокації бізнесу на соціально-економічний розвиток Карпатського регіону. «Регіональна економіка». Львів. 2024. С. 26.

² Яненко Ю.Г. Оцінка впливу на довкілля в умовах інтеграції до європейського екологічного простору. Наукова стаття. Київ. С. 225.

впливу на довкілля релокованого бізнесу пов'язане з відсутністю ефективної системи моніторингу забруднення і те, що зазвичай недобре оцінюють, планують містобудівну діяльність на водні екосистеми, тобто відсутність комплексних досліджень, інституцій.

Вважаємо, що необхідно проводити попередні екологічні аудити перед переміщенням бізнесів, залучати незалежних експертів, використовувати геоінформаційні системи для аналізу змін у земельних і водних ресурсах, а також встановлювати жорсткіші норми викидів і контроль за їх дотриманням. Без цього оцінка впливу на довкілля залишається не дуже якісною і не в повній мірі здатна запобігти негативним наслідкам для довкілля³.

Поєднання різних підходів до просторового планування, екологічного аудиту, створення незалежних експертних комісій для оцінки впливу на довкілля постає новим викликом у правовому регулюванні містобудівної діяльності в умовах релокації та збройного конфлікту. Також потрібно інтегрувати інноваційні підходи у містобудівну діяльність, зокрема систему EIA «цифрових двійників» (Environmental Impact Assessment «Digital Twins»). При здійсненні оцінки впливу на довкілля це дозволить моделювати та зображувати екологічні наслідки/ризики у режимі LIVE, а також більш точно приймати рішення у процесі розбудовування житлових комплексів, паркових зон, інших споруд. Такий механізм використовується у багатьох розвинених країнах як Сінгапур, у Німеччині, зокрема у місті Аахен, активно використовуються такі технології, покращується планування.

Також варто відзначити про необхідність використання геоінформаційних систем для аналізу впливу забудови на біорізноманіття, що вже активно використовується в країнах ЄС у межах «зеленої політики» та зменшення впливу на довкілля. Крім того, перехід на зелені технології: Підприємства, які переїжджають із промислово забруднених регіонів часто мають застаріле спорядження, обладнання для своєї діяльності. Державна підтримка релокованих підприємств має супроводжуватися вимогами до них щодо модернізації за європейськими стандартами енергоефективності. Наприклад, встановлення сонячних панелей чи систем рекуперації тепла зменшить викиди парникових газів.

Важіль оцінки впливу на довкілля під час здійснення містобудівної діяльності може відігравати як позитивну роль так і не зовсім, зважаючи на релокацію підприємств з тимчасово окупованих територій:

1. Зміна цільового призначення земель, у зв'язку з інтенсивним освоєнням територій. Зменшення зелених зон призводить до втрати

³ Т. В. Прилипка, Т. Е. Потапова, О. Ю. Скрипник, і В. Ю. Мельник. Екологічна безпека міської забудови. Вінниця. 2013. С. 89-90

важливих функцій, які надають екосистеми. Крім того, такі зміни можуть спричинити додаткове забруднення ґрунтів і водних ресурсів. Щоб знизити ці негативні наслідки, містобудівні плани повинні передбачати збереження основних природних зон.

2. Релокація підприємств. Цей аспект різко підвищує навантаження на довкілля. Оцінка впливу показує, що релокація підприємств може призводити до додаткового навантаження на довкілля міста, загальну екологію ⁴.

3. Обов'язковість участі громадян. Слухання та обговорення потрібні для можливості брати участь громадян у розвитку свого міста в правильному руслі, щоб їм було комфортно там проживати, а також подання зауважень та пропозицій ⁵.

Узагальнюючи, можемо прийти до висновку щодо оцінки впливу на довкілля. А саме: для нейтралізації техногенних небезпек необхідно, насамперед, точно оцінити вплив на довкілля різних промислових сфер, оцінити техногенні загрози в країні на різних рівнях, досягнути максимальний рівень наукового передбачення проявів природно-техногенних, мати базу спеціалістів та експертів щодо оцінки впливу на довкілля, особливо в умовах концентрації підприємств в одних і тих же регіонах ⁶.

Висновки. Вирішення проблем із шкодою екології внаслідок релокації підприємств, надмірної містобудівної діяльності, треба насамперед максимально точно надати оцінку впливу на довкілля на різних рівнях, національному, регіональному та локальному. Для досягнення завдань щодо підвищення рівня екологічності, слід покращити систему оцінки впливу, застосовуючи методику передбачення загроз для повітря, водної екосистеми, ґрунтів, природоохоронних територій, в тому числі зелених зон у містах, збільшувати «зелену інфраструктуру», запозичати від наших європейських колег варіанти альтернативних джерел електроенергії, наприклад розміщення вітряків у степовій зоні, де спостерігаються великі рухи повітря.

Надмірна містобудівна діяльність без належної ОВД може призвести до значного навантаження на екосистему. Оцінка впливу на довкілля допомагає виявити ризики, яким можна зарадити задля збереження екологічної рівноваги.

Оцінка впливу на довкілля дозволить мінімізувати ці ризики та забезпечити сталість промислового розвитку.

⁴ European Comission Web-Site. Nature and biodiversity. Green infrastructure. Policy and Background. URL: LINK (дата звернення: 20.03.2025)

⁵ Толкаченко О.В. Підвищення ролі громадськості при оцінці впливу на довкілля як результат імплементації Директиви №2011/92/ЄС. Одеса. С. 245-246

⁶ Регламент Європейського Парламенту І РАДИ ЄС №2018/1999 від 11 грудня 2018 року. про управління Енергетичним Союзом і пом'якшення наслідків зміни клімату.